

STOMATOLOGIYADA PERIIMPLANTITNING OLDINI OLISH

D.B.Narziyeva

F.F.Narziyev

J.B.Davronov

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

Og'iz bo'shlig'I jarroxligi va
dental implantologiya kafedrası

Annotatsiya: Ushbu maqolada periimplantit kasalligining etiologiyasi, patogenezini, tashxislash usullari, klinik ko'rinishlari, davolash va profilaktika choralari keng yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar, bioaktiv materiallar, lazer va regenerativ yondashuvlar asosida profilaktik strategiyalar chuqur o'rganilgan. Maqola dental implantologiyada barqaror va uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishish uchun ilmiy asoslangan, zamonaviy, kompleks va individual yondashuvlarni tavsiya etadi. Shuningdek, bemorning umumiy salomatligi, immunologik holati va og'iz gigiyenasi darajasi kabi omillar hisobga olinishi lozimligi ta'kidlanadi.

Kirish. So'nggi o'n yillikda stomatologiyada dental implantatsiya usullari keng qo'llanilmoqda va bu sohada katta muvaffaqiyatlarga erishilmoqda. Dental implantlar orqali bemorlarda yo'qotilgan tishlar funksiyasi, estetikasi va chaynash imkoniyatlari tiklanadi. Biroq, implantlar atrofidagi yumshoq va qattiq to'qimalarda yuzaga keladigan yallig'lanishli jarayonlar, xususan, periimplantit, bu muvaffaqiyatga jiddiy xavf tug'diradi. Periimplantit – bu dental implant atrofidagi to'qimalarning yallig'lanishi va suyak rezorbsiyasi bilan kechuvchi surunkali kasallik bo'lib, bemorning salomatligi, implantning

uzoq muddat ishlashi va stomatologik davolash natijalariga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Kasallikning erta aniqlanishi, samarali davolash usullarining qo'llanilishi va profilaktika choralarining to'g'ri tashkil etilishi, implantologik muvaffaqiyatning muhim mezonidir. Periimplantit parodontitga o'xshash patogenetik mexanizmlarga ega bo'lsa-da, implant sirtining tish ildizidan farqli tuzilmasi tufayli bu kasallik tezroq va og'irroq kechishi mumkin.

Etiologiya va Patogenez Periimplantit ko'p omilli kasallik bo'lib, uning rivojlanishida quyidagi sabablar asosiy o'rin tutadi:

- **Bakterial infektsiya:** Periimplantitning asosiy sababi bakterial bioqobiq bo'lib, u implant sirtiga yopishadi va parodontopatogen mikroorganizmlarning faoliyati natijasida yallig'lanishni keltirib chiqaradi. Bu mikroblar orasida Porphyromonas gingivalis, Tannerella forsythia, Treponema denticola, Prevotella intermedia kabilar mavjud.
- **Og'iz gigiyenasining sustligi:** To'g'ri gigiyena ta'minlanmasa, implant sirtida bakterial blyashka to'planadi, bu esa yallig'lanishni boshlaydi. Bemorning shaxsiy gigiyena odatlari, tish yuvish texnikasi va antiseptik vositalardan foydalanish darajasi muhim ahamiyatga ega.
- **Avvalgi parodontit holatlari:** Parodontiti bo'lgan bemorlarda periimplantit rivojlanish xavfi yuqori, chunki ularning og'iz mikroflorasi parodontopatogenlarga boy va immunologik reaktivligi past bo'ladi.
- **Tizimli kasalliklar:** Diabet mellitus, osteoparoz, immunitetning pasayishi kabi umumiy sog'liq muammolari periimplant to'qimalarning regeneratsiya salohiyatini susaytiradi va yallig'lanish xavfini oshiradi.
- **Zararli odatlar (chekish):** Nikotin mikrosirkulyatsiyani susaytiradi, gingival to'qimalarda kislorod yetishmovchiligi yuzaga keladi, bu esa to'qimalarning tiklanish imkoniyatini kamaytiradi.

- **Yuklamaning noto‘g‘ri taqsimlanishi:** Implant noto‘g‘ri joylashtirilgan bo‘lsa yoki ortiqcha yuklama bo‘lsa, suyakda mikrotravmalar va stresslar yuzaga kelib, to‘qimalarning yallig‘lanishiga olib keladi.
- **Implantning yuzasi va dizayni:** Qo‘pol yoki dag‘al sirtlar mikroblarning yopishishiga va bioqobiq shakllanishiga olib keladi.

Patogeneza boshlang‘ich bosqichda implant atrofida blyashka va bioqobiq yig‘ilishi, keyinchalik yallig‘lanish, qonash, shish, epiteliy ajralishi, suyak rezorbsiyasi va natijada implant atrofidagi destruksiya kuzatiladi. Ushbu jarayonda IL-1 β , TNF- α , IL-6 kabi sitokinlar, MMP-8 metalloproteinazalari, prostaglandinlar faol ishtirok etadi. Yallig‘lanish jarayoniga fagotsitlar, limfotsitlar, neyrofil granulotsitlar jalb qilinadi.

Tashxislash Periimplantit tashxisi klinik belgilar, rentgenografik o‘zgarishlar, laborator biomarkerlar asosida qo‘yiladi.

1. Klinik belgilari:

- Milkda yallig‘lanish, qizarish, qonash
- Milk chuqurligi 5 mm va undan ortiq
- Yiringli ajralma va shish
- Og‘riq va implantning harakatchanligi

2. Instrumental usullar:

- Periapikal rentgen: suyak darajasidagi o‘zgarishlar
- CBCT: to‘liq uch o‘lchamli ko‘rinishda suyak rezorbsiyasini aniqlash

3. Laborator tahlillar:

- IL-1 β , IL-6, MMP-8 biomarkerlarini PICFda aniqlash
- Mikrobiologik testlar: og‘iz mikroflorasi spektrini aniqlash

4. Genetik testlar:

- IL-1 gen polimorfizmi: individual yallig‘lanishga moyillik

Davolash usullari

Konservativ usullar:

- **Professional gigiyena:** blyashka va bioqobiqni tozalash, supra- va subgingival tozalash
- **Antiseptik vositalar:** Xlorgeksidin, betadin, efirli yog‘li eritmalar
- **Lokal antibiotiklar:** Doksisisklin, Minosiklin, Metronidazol asosidagi gellar yoki mikrosferalar
- **Tizimli antibiotik terapiyasi:** Amoksitsillin + Metronidazol kombinatsiyasi
- **Lazerli davolash:** Diode, Er:YAG, Nd:YAG lazerlar orqali bioqobiqni yo‘q qilish
- **Fotodinamik terapiya:** Fotosensitizatorlar + yorug‘lik manbai yordamida bakterial yallig‘lanishni kamaytirish

Jarrohlik usullar:

- **Flap operatsiyasi:** yallig‘langan to‘qimalarni olib tashlash
- **Suyak tiklash:** sun‘iy suyak materiallari, autograftlar yordamida
- **GTR:** regeneratsiyani boshqaruvchi membranalar qo‘llash
- **PRF/PRP:** o‘simlik omillariga boy plazma yordamida tiklash

Innovatsion yondashuvlar:

- **Nano qoplamalar:** bakteriyalarga qarshi va osteointegratsiyaga yordam beruvchi materiallar
- **Bioaktiv implantlar:** antibakterial ionlar (Ag^+ , Zn^{2+}) bilan boyitilgan implantlar
- **AI asosida monitoring:** implant holatini kuzatuvchi sun‘iy intellekt tizimlari
- **Probiotiklar:** foydali mikroflorani tiklash orqali yallig‘lanishni kamaytirish

Profilaktika

- Bemorni davolashga tayyorlashda kasallik xavfini baholash
- To‘g‘ri gigiyena odatlari, antiseptik yuvish vositalari
- Chekishni tashlash, qandli diabet, gipertoniya kabi kasalliklarni nazorat qilish
- Implant dizayn va protez strukturasining to‘g‘ri tanlanishi
- 3-6 oyda professional parodontologik nazorat
- Rentgen va CBCT orqali yillik monitoring

Xulosa. Periimplantit stomatologiyada keng tarqalgan, ammo oldini olish mumkin bo‘lgan kasallikdir. Uning rivojlanishi ko‘plab omillarga bog‘liq bo‘lib, davolash va profilaktikasi zamonaviy texnologiyalar, regenerativ usullar, individual yondashuv va bemorning faol ishtirokini talab etadi. Periimplantitga qarshi samarali kurash, implantologik davolashda barqaror natijalarga erishish va bemor hayot sifatini oshirish uchun muhim vositadir.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Хазратов, А. И., Фуркатов, Ш. Ф., Авазов, А. Я., & Аликулов, М. Х. (2025). ИЗУЧЕНИЕ РАСПРОСТРАНЕНИЯ И РАЗВИТИЯ ОДОНТОГЕННЫХ ФЛЕГМОН ЧЕЛЮСТНО-ЛИЦЕВОЙ ОБЛАСТИ. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 5(2), 111-115.
2. Furkatov S. F. et al. ARTIFICIAL OSTEOTROPIC SUBSTANCES FOR BONE DEFECT REPAIR IN DENTISTRY //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2025. – Т. 5. – №. 2. – С. 119-123.
3. Furkatov S. F., Khasanov M. K., Rakhmatov U. H. THE OCCURRENCE OF PERIODONTAL INFLAMMATION IN DENTAL STUDENTS OF 3-4 COURSES

//Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2025. – Т. 5. – №. 2. – С. 116-118.

4. Furkatov S. F. et al. MAXILLARY SINUSITIS: CAUSES, SYMPTOMS, DIAGNOSIS, THERAPY //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2025. – Т. 5. – №. 2. – С. 107-110.

5. Shokhjakhon, F., Jurabek, L., Bakhodir, O., & Aziz, M. (2024). ANTIBIOTIC PROPHYLAXIS IN DENTAL SURGERY. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 2(3), 289-295.

6. Шохжахон, Ф. У. Р. К. А. Т. О. В., Исфандиёр, Х. А. Ё. Д. А. Р. К. У. Л. О. В., НАРЗИЕВ, И., & АЗИМЖОН, А. Ё. З. А. М. К. У. Л. О. В. (2024). ВОЗМОЖНОСТИ И ТРУДНОСТИ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА, ПРИМЕНЯЕМОГО В СТОМАТОЛОГИИ. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 2(3), 332-345.

7. Shokhjakhon, F., Zhurabek, L., Bakhodir, O., & Aziz, M. (2024). ON THE ISSUE OF BIOCOMPATIBILITY OF CERAMIC IMPLANTS IN THE PROVISION OF ORTHOPEDIC CARE. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 1(6), 561-567.

8. Фуркатов, Ш., Хайдаркулов, И., Нарзиев, И., & Аъзамкулов, А. (2024). ВЛИЯНИЕ КУРЕНИЯ НА ЗДОРОВЬЕ ПАРОДОНТА: ОСВЕДОМЛЕННОСТЬ ПАЦИЕНТОВ МЕДИЦИНСКОГО КОЛЛЕДЖА АБУ АЛИ ИБН СИНО. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 1(6), 574-581.

9. Фуркатов Ш. и др. ГНОЙНО-ВОСПАЛИТЕЛЬНЫЕ ЗАБОЛЕВАНИЯ ЧЕЛЮСТНО-ЛИЦЕВОЙ ОБЛАСТИ И ОПТИМАЛЬНЫЕ МЕТОДЫ ИХ ЛЕЧЕНИЯ //SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI. – 2024. – Т. 1. – №. 6. – С. 568-573.

10. Furkatov S. F., Khazratov A. I. THE CONSEQUENCES OF THE DILIGENCE OF THE SLAVIC EMOLLIENT FOR REPARATION PROSTHESES ASEPT PARODONTAL //Молодежный инновационный вестник. – 2023. – Т. 12. – №. S2. – С. 467-470.
11. Rizaev, J. A., Khazratov, A. I., Furkatov Sh, F., Muxtorov, A. A., & Ziyadullaeva, M. S. (2023). Clinical and radiological characteristics of periodontic interweaves in patients with chew recessional. *European Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 11, 36-41.
12. Фуркатов Ш. Ф., Хазратов А. И. ПОСЛЕДСТВИЯ ПРИМЕНЕНИЯ СЛАВЯНСКОГО СМЯГЧАЮЩЕГО СРЕДСТВА ДЛЯ РЕПАРАЦИИ ПРОТЕЗОВ ПАРОДОНТАЛЬНОГО ОТДЕЛА //Молодежный инновационный вестник. – 2023. – Т. 12. – №. S2. – С. 467-470.
13. Фуркатов Ш. Ф., Хатамова М. А. ПРИМЕНЕНИЯ ВРЕМЕННЫХ НЕСЪЕМНЫХ ЗУБНЫХ ПРОТЕЗОВ ПРИ ДЕНТАЛЬНОЙ ИМПЛАНТАЦИИ //АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СТОМАТОЛОГИИ. – 2023. – С. 814-820.
14. Исматов Ф. А., Мустафоев А. А., Фуркатов Ш. Ф. АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ НЕСТЕРОИДНЫХ АНТИВОСПОЛИТЕЛЬНЫХ ПРЕПАРАТОВ ПРИ ИЗЛЕЧЕНЬЕ ВЕРХНЕЧЕЛЮСТНОГО АЛЬВЕОЛИТА //THEORY AND ANALYTICAL ASPECTS OF RECENT RESEARCH. – 2023. – Т. 1. – №. 12. – С. 49-57.
15. Rizaev, J. A., Rustamova, D. A., Khazratov, A. I., & Furkatov, S. F. (2022). The need of patients with systemic vasculitis and coronavirus infection in the treatment of periodontal diseases. *Applied Information Aspects of Medicine (Prikladnye informacionnye aspekty mediciny)*, 25(4), 40-45.
16. Ризаев Ж. А., Нарзиева Д. Б., Фуркатов Ш. Ф. РЕГИОНАРНАЯ ЛИМФОТРОПНАЯ ТЕРАПИЯ ПРИ ФУРУНКУЛАХ И КАРБУНКУЛАХ ЧЕЛЮСТНО-ЛИ-ЦЕВОЙ ОБЛАСТИ //ТОМ-1. – 2022. – С. 386.